

Cartes inèdites de Ramon Reig

El darrer llegat del pintor empordanès

Una correspondència que revela confidències del professor de dibuix Juan Núñez, versos del filòsof Emili Donato i consells del pedagog i assagista Llorenç Vives.

BLANCA SALA REIG > TEXT

La Biblioteca Fages de Climent de Figueres, dirigida per Nati Vilanova, dona a conèixer les cartes del pintor, catedràtic de dibuix i arquitecte Ramon Reig Corominas (Manila, 1903 – Figueres, 1963), amb les quals es poden seguir algunes traces de la seva biografia des de la vessant més íntima, familiar i d'amistats, fins a la més social derivada de les seves activitats professionals i artístiques.

Reig, que havia estat professor de dibuix i director a l'Institut Ramon Muntaner de Figueres, fou un artista dedicat a la pintura del paisatge empordanès. S'especialitzà en l'aquarel·la, tècnica amb la qual fou mereixedor del Primer Premi Nacional el 1944. Impulsor de múltiples iniciatives i institucions culturals, fou el primer conservador del Museu de l'Empordà i autor dels llibres d'art *La acuarela en España* i *La Costa Brava vista pels seus millors pintors*. La seva obra va ser exhibida en més d'un centenar de mostres a Catalunya i arreu de l'Estat espanyol. A l'estranger va exposar en col·lectives als Estats Units i Londres

i, en individual, a la Grande Galerie de París.

Les cartes del pintor empordanès abasten èpoques molt diverses, des de 1901 als anys 1932-1935. D'altres són de la dècada dels quaranta, cinquanta i posteriors. Actualment estan inventariades, digitalitzades i formen part del fons Ramon Reig de la Biblioteca de Figueres. Són cartes de Carles Reig i Maria Neus Corominas, pares del pintor, de la seva tia paterna Ramona i de la seva germana Lolita. També hi ha les cartes inestimables del seu professor Juan Núñez i les d'amics i relacions del seu món professional i artístic, amb algunes missives de condol. Entre totes formen un llegat epistolar considerable que ens ha obligat a fer-ne una selecció.

Reig s'especialitzà en l'aquarel·la, tècnica amb la qual fou mereixedor del Primer Premi Nacional el 1944

ARXIU FAMILIAR REIG

>> *Matrimoni Carles Reig i Maria Neus Corominas, pares de Ramon Reig.*

Mestre de l'aquarel·la

El pintor, catedràtic de dibuix i gravador Juan Núñez Fernández (Estepona, 1877 – Barcelona, 1963), professor de Ramon Reig a l'Institut de Figueres i a l'Escola de Dibuix juntament amb els pintors Marià Baig i Salvador Dalí, fou sempre lloat pels seus deixebles. Reig, que sentia per ell una profunda admiració, ocupà la càtedra de dibuix que Núñez va lliurar a l'Institut. A la primera carta que el professor li escrigué el 12 de desembre de 1932 des de Sant Sebastià li aconsella estar pendent de la vacant, ja que –escrigué– «no he visto

aún anunciada en La Gaceta la vacante de Figueras. No tendrá V. más remedio que remover la cosa, no sea echen el asunto en olvido, en interés de alguien». Núñez també li explica les noves i difícils condicions d'ensenyament en què es troba: «Aquí carezco de local en condiciones y sin ninguna clase de material para la implantación de esas enseñanzas. También me he encontrado con una matrícula en el primer curso de bachillerato de 200 alumnos».

L'estima i l'admiració entre professor i deixeble és mútua, i la carta que Núñez escriu el 18 de juliol de 1934 des de Sant Sebastià és per agrair a Reig el record que li ha tingut en pronunciar la conferència de fi de curs: *«Le agradezco infinitamente el recuerdo e inmerecida alabanza que ha hecho de mi persona, en la conferencia que ha dado V. al finalizar el curso. El buen amigo Rodeja –es refereix a Eduard Rodeja (Figueres, 1896-1963), també professor de dibuix a l'institut figuerenc– ya me había participado su noble proceder y hasta casi transcrito sus propias palabras. Éstas bien me demuestran su generosa y noble personalidad, personalidad de artista nato, que lo es V. amigo Reig, título que le debe tener bien satisfecho, porque es el mejor y hará que el que lo posea sea un hombre perfecto, ¡y hay tan pocos así!».*

Reig optarà per especialitzar-se en l'aquarel·la, amb la qual assolirà els seus majors èxits artístics. Núñez li escriu des d'aleshores en aquest termes: *«Dice V. que se dedica preferentemente a la práctica de la acuarela. No dudo que se hará en ese procedimiento un maestro, si no lo es V. ya. A mi modo de ver, esa clase de pintura es, por su espontaneidad y frescura, lo que hace resaltar más las dotes del artista».*

«Amic: estic ple de neguit, per què no m'has escrit? Que no meirexit?» li escriu Emili Donato, catedràtic de filosofia.

Les cartes dels amics i relacions derivades de la seva tasca docent i activitats artístiques i culturals ens aporten la dimensió social que Reig anava adquirint i la vàlua de la seva personalitat.

Reig rep la carta de Llorenç Vives Buchaca (Figueres, 1891 – Costa Rica, 1987), timbrada des de San José (Costa Rica) i datada el 2 de setembre de 1933.

>> Ramon Reig als anys trenta del segle passat.

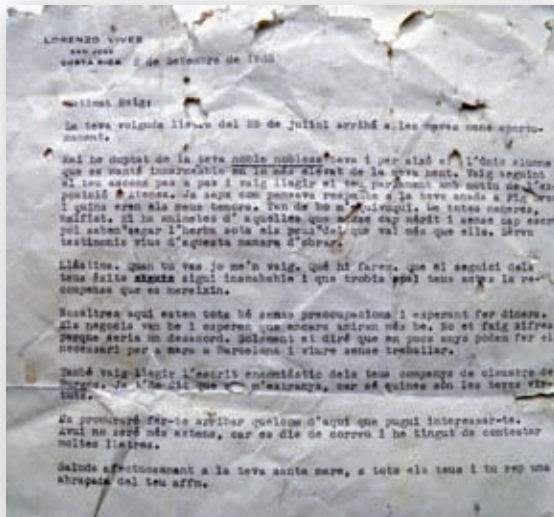
Vives, pedagog i assagista, havia dirigit el Liceo Monturiol de Figueres, del qual Ramon Reig havia estat alumne. El 1932 Vives li havia dedicat un extens article a *La Veu de l'Empordà*, i ara li envia una carta molt eloqüent que de-

nota la forta estima i admiració que li té: «Mai he dubtat de la teva noble noblesa teva i per això ets l'únic alumne que es manté immarcescible en lo més elevat de la meva ment. Vaig seguint el teu parlament pas a pas i vaig llegir el teu parlament amb motiu de l'exposició d'Atenea».

Vives també li dona consells d'un home experimentat amb la vida i li desitja un futur de nous èxits: «Ja saps com pensava respecte a la teva anada a

Les cartes del pintor empordanès abasten èpoques molt diverses, des de 1901 als anys 1932-1935. D'altres són de la dècada dels quaranta, cinquanta i posteriors

BIBLIOTECA FIGUERES [FONS REIG]

BIBLIOTECA FIGUERES [FONS REIG]

>> A l'esquerra, carta de Carles Reig a la seva muller, Maria Neus Corominas. Al mig, carta de Llorenç Vives a Ramon Reig. A la dreta, carta del professor Juan Núñez a Ramon Reig.

Figueres i quins eren els meus temors. Tant de bo m'equivoqui. De totes maneres malfia't. Hi ha animetes d'aquelles que sense cap mèrit i sense cap escrúpol saben "segarr l'herba sota els peus" del que val més que ells. Servo testimonis vius d'aquesta manera d'obrar. Llàstima. Quan tu vas jo me'n vaig. Què hi farem. Que el seguici dels teus èxits sigui inacabable i que trobis pels teus actes la recompensa que es mereixin».

Una de les cartes més excepcionals, per estar escrita en vers i amb un extraordinari sentit de l'humor, és del catedràtic de Filosofia i també director a l'Institut de Figueres Emili Donato Prunera, que li escriu des de Puigcerdà el 26 d'abril de 1934. Tan bon punt comença, Donato s'adreça a Reig en aquest termes: «Excm. Sr. Ramon Reig / llamps, trons i centelles! 1. Amic: estic / ple de neguit / per què no m'has escrit? / que no mereixit? 2. Jo espera que espera / i la carta no arriba / l'enyor em captiva; / Va! Fes la missiva! / que sigui joliva / amb ninots al darrera. / 3. Avui som dissabte / demà serem diumenge / jo menja que menja / la sopa i el recapte / jo menja que menja / i la carta no ve / demà serem diumenge / i no penca el carter. 4. El cel té lleganyes / el sol ja no lluu / a ambdues Cerdanyes / fa el dia molt cru / 7 dies de ma casa / (la llum molt escassa) / jo espero tes noves / (...) 5. Oh, Reig!: dibuixant / no veig /

quan vindran / tes noves / ta lletra / ninots / que pots / pintar-me / enviar-me / etcètera / etcètera».

Donato havia publicat el llibre *Poemes d'ahir i d'avui* el 1935, il·lustrat amb gravats de diversos artistes, entre els quals figura Ramon Reig. També li escriu el 22 de maig de 1934, des de Reus, una segona carta de contingut ben diferent amb la qual li comunica la seva preocupació per la revolta d'alguns alumnes que havia suspès en l'assignatura d'ètica que impartia a l'Institut de Figueres.

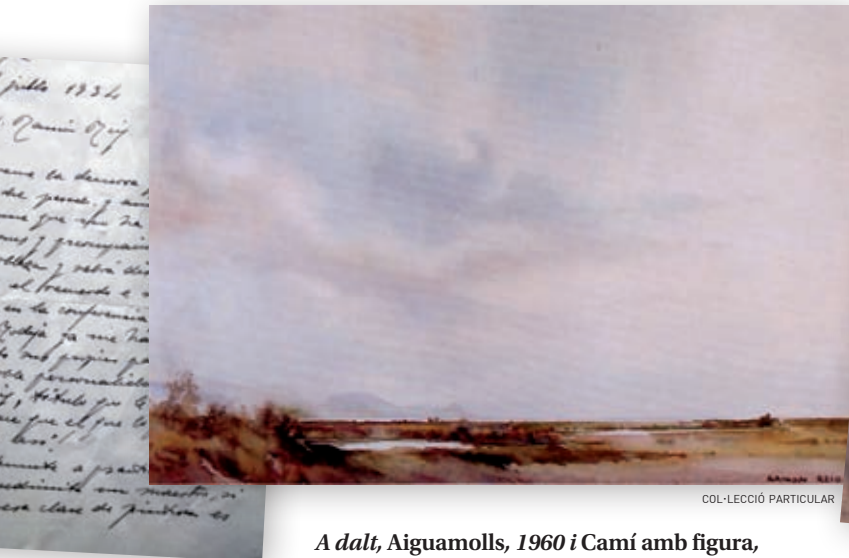
La conversa afable, rica en interessos culturals i inquietuds artístiques i, per damunt de tot, el sentit de l'humor esbossen el perfil més humà de Reig. Les cartes que els amics li escriuen són reveladores de la personalitat del pintor. Entre aquestes hi ha la del metge César Pérez Vitoria datada l'1 de febrer de 1934 juntament amb seu germà Octavi, catedràtic de Dret, que afegeix un segon escrit. Ambdós mostren una amistat d'excepcional simpatia i humor desbordant. César li escriu: «Hace ya tiempo que pensábamos tener noticias tuyas y ti-

empo hace también que queríamos escribirte pero esperábamos que se celebrasen elecciones a Diputados a Cortes, para ver si salías elegido y poder pedirte algo, pero en vista de que no ha sido así escribiremos sólo para saber si sigues en el mundo de los vivos (...) ahora, si para acabar de ocupar tu tiempo te han hecho alcalde de la ciudad o te dedicas a hacerle el amor a alguna linda niña, entonces sí que me explico tu mutismo. Pero eso no quita para que alguna de las veces que hayas venido a Barcelona te hayas interesado por si aún vivimos».

Per la seva banda, Octavi Pérez comença escrivint amb el mateix to humorístic: «Aquí lo de la montaña y Mahoma, o de Mahoma y de la montaña, que lo mismo da, y si no da, como si diera, que lo mismo da, aquí sí que da. No sabemos nada de ti, pues tú sabrás de nosotros, ya que por lo visto toda la tinta se te va en el tiralíneas, que según se nota no "tira líneas" para los amigos. (Al llegar aquí generalmente se "tira" algo al que lo escribe. Ventajas de la distancia)». I acaba amb un suggeriment que rima ben engrescador: «¿Cuándo te decides a hacer una exposición por aquí? ¿Cuándo te decides a hacer una expedición por aquí?».

«Aquí la crisi pel cost de la vida és enorme i es nota en totes les activitats», confessa el pintor Juan de Arostegui.

La conversa afable, rica en interessos culturals i inquietuds artístiques i, per damunt de tot, el sentit de l'humor esbossen el perfil més humà de Reig

A dalt, Aiguamolls, 1960 i Camí amb figura, 1950, aquarel·les de Ramon Reig.
A la dreta, Reig pintant a la Miranda de Llançà.

ARXIU FAMILIAR REIG

Comencen els anys quaranta i, malgrat les dificultats de la postguerra, l'aquarel·la experimenta una etapa de puixança arreu de l'Estat. Els pintors reivindiquen aquesta tècnica capaç de respondre als mateixos propòsits artístics que l'oli. Juan de Arostegui Barber (Gernika, 1899-1988), aquarel·lista basc de gran trajectòria, escriu a Reig des de Bilbao el 24 de juny de 1946 sobre la col·lectiva d'aquarel·la en la qual havia participat. Arostegui fa al·lusió a la crisi econòmica i sent clausurar la col·lectiva sense l'èxit financer esperat: *«Aquí la crisis por la carestía de la vida es enorme y se nota en todas las actividades, en las salas de exposiciones, en los toros, en los teatros, en los cafés y cines, es decir, en todo. Hoy han terminado las funciones de ópera, que cierran con una pérdida enorme, lo mismo que las corridas de la feria chiquita. Por lo tanto no tiene nada de particular que no se hayan vendido más que seis o siete obras»*.

Arostegui compartia amb Reig la mateixa voluntat reivindicativa per l'aiguada palesa a la seva carta quan escriu: *«Se va convenciendo la gente (aquí reacia) que en acuarela se puede producir tan buena obra como en el óleo»*.

I una de les millors contribucions de Reig a l'aquarel·la fou el seu llibre *La acuarela en España*, publicat el 1954 dins la col·lecció de la Biblioteca

Palau de Peralada. No existia cap monografia que oferís una visió històrica de l'aquarel·la, i Reig venia a suplir aquesta mancança amb la inclusió de més de sis-cents aquarel·listes. El pintor Artur Potau Torre de Mer, nascut a Barcelona el 1886 i premiat amb la medalla de plata i or de l'Acadèmia de Belles Arts Sant Jordi, escriu una carta a Reig el 3 de juny de 1954 des de Barcelona, per felicitar-lo i agrair-li la inclusió d'una aquarel·la seva entre les làmines del llibre.

Fins aquí hem pogut seguir algunes empremtes de la biografia de Ramon Reig, que el 1954, any en què està datada l'última carta que comentem, era considerat un dels aquarel·listes més rellevants del nostre país, mereixedor del Primer Premi d'Aquarel·la, soci d'honor de l'Agrupació d'Aquarel·listes de Catalunya i Acadèmic de les Reials de Belles Arts de Barcelona, Madrid i Toledo.

Blanca Sala Reig és historiadora de l'art.

Ramon Reig, el 1954, any en què està datada l'última carta que comentem, era considerat un dels aquarel·listes més rellevants del nostre país